

NY LITTERATUR

Reviews

DAVID G. FREY: *Remains of animals in Quaternary lake and bog sediments and their interpretation*. Arch. Hydrobiol. Beih. Ergebn. Limnol. 2, 1–114, 2 plates, Stuttgart, April 1964.

Som tittelen forteller, er forfatterens emne meget vidt. Det omfatter en stor del av dyreriket, begynner med protozoer og slutter med vertebrater. På den annen side er det altså stratigrafisk begrenset til kvartær, og facielt til ferskvanns- og myrsedimenter. Allikevel stusser man over at det hele er unnagjort på 114 sider, hvorav de 15 er litteraturreferanser. Stoffet er ordnet systematisk, men arbeidet arter seg igrunnen som en litteraturgjennomgåelse. Forfatteren bemerker selv at en slik gjennomgåelse aldri kan bli komplett.

Et samlearbeide som det nærværende, henvender seg ikke til zoologer eller paleontologer på disses spesialfelter. Dertil favner det for vidt, og har lite og intet å by. Men når spesialisten i sitt studium temporært faller ut av sitt felt og ikke er fagmann lenger, kan Frey's sammenstilling være en hjelp. Når f. eks. foraminiferologen under arbeidet med fossilene i en marin sedimentkjerne, plutselig er kommet over i lakustrine lag som, foruten ferskvannsprotozoer (først og fremst thekamøber), fører biter av krepsdyr og insekter, kan han blade i dette arbeide og muligens hente en tilleggsopplysning eller en henvisning av verdi for vurderingen. Derfor kunne man ha ønsket at der hadde vært gitt korte og greie beskrivelser, innledningsvis, for hver gruppe, og at der hadde vært flere illustrasjoner. To plansjer med tilsammen 44 strektegninger er det hele. Eksempelvis nevnes at tre slekter av thekamøber er illustrert i fem figurer og fire molluskslekter i fire figurer. Begge disse grupper spiller en langt større rolle i lakustrine kvartærsedimenter enn denne beskjedne representasjon synes å vise. Av de små krepsdyr, cladocerene, som har levert så rikelig med skjelettresten til lakustrine sedimenter at termen «chitin-gyttja» har vært foreslått, finnes intet helt dyr avbildet, bare noen skjold og andre fragmenter. Og selv om det nok er slik cladocerene forekommer i kvartærsedimenter, kunne man godt, innledningsvis, ha blitt presentert for noen hele organismer. — Myrer og innsjøavsetninger og deres interpretasjon har vært viet stor oppmerksomhet fra palynologer og botanikere, og spiller en viktig rolle i kvartærgeologiske og paleogeografiske diskusjoner, bl. a. om kontinentalforskyvninger og landbroer. En oversikt over dyrefossilene i slike sedimenter må derfor ønskes velkommen.

Rolf W. Feyling-Hanssen.

VOJEN LOŽEK: *Quartärmollusken der Tschechoslowakei*. E. Schweizerbart'sche Verlagsbuchhandlung, Stuttgart 1964. 374 sider, 91 tekstfigurer, 32 plansjer og 3 foldeplansjer. Heftet DM 44. Utkommet som bind 31 av Abhandlungen der Geologischen Zentralanstalt, Prag, tilgjettenet Den VII INQUA-kongress U.S.A. 1965.

Boken er i kvartformat, har et tiltalende ytre og er trykt på godt papir med smakfullt typevalg. Figurene er klare strektegninger, dette gjelder de mange geologiske snitt såvelsom tekstfigurene i den systematiske del. Plansjene bakerst i boken gjengir en stor del av de omhandlede arter på sort bakgrunn. De representerer fagfotografering av høy klasse.

Arbeidet er en paleontologisk og stratigrafisk monografi som omfatter alt det man til nå vet om Tsjekkoslovakia's kvartær-mollusker. Disse fossilers betydning for kvartærforskningen er utførlig behandlet, og dermed gir boken en ytterst verdifull innføring i sentraleuropeisk kvartærgeologi med omtale av sedimentologi, stratigrafi, paleogeografi og dermed de vekslende klimaforhold gjennom hele kvartærperioden. Av stor interesse er den omhyggelige genetiske gjennomgåelse av kvartærsedimentene i området. Naturlig nok ligger hovedvekten på andre avsetninger enn dem vi er vant til i Norden. Til denne gjennomgåelse er knyttet de fossile molluskfaunaers opptreden i avsetningene. Eftersom marine kvartæravsetninger ikke finnes i Tsjekkoslovakia, er det land- og ferskvannsmollusker det dreier seg om.

I den stratigrafiske del av arbeidet er der både i tekst og skjemaer gitt temmelig detaljerte innføringer for Böhmen, Mähren og Slovakia. Dessuten er der i to store foldeplansjer gitt mer generelt-europeiske stratigrafiske oversikter for Pleistocen og Holocen. En to-deling av Riss-istiden er akseptert, Gammel-Riss og Ung-Riss, med en ekte interglaciantid imellom. Det vil i det nord-europeiske system si at Warthe-stadiet av Saale-istiden betraktes som egen istid og at Treene inngår som ekte interglacial derimellom. I stedet for de vanlige seks kvartære istider, får man dermed syv. Videre bemerkes at de foraminiferholdige leirer fra Ingebäck har marsjert midt inn i Würm-glacialen som Göta Älv — Interstadial. De C^{14} -dateringer dette grunner seg på, er imidlertid diskutabile fordi dateringene ble foretatt på totalt sedimentmateriale med en gehalt av organisk stoff på bare 1–3 %. Der fantes heller ingen éntydig aldersrekkefølge. (Kommentarer er gitt av G. Lundqvist i SGU ser. C, 589, og Hörnsten og Olsson i GGF bd. 86). Den Holocene epoke er delt i tre, Mellom-Holocen ekvivalerer Atlantikum. Dessuten er avsnittet Subrecent innført øverst i Subatlantikum, fra omkring 600 e. Kr. Det antas å falle sammen med Mya-havet i Østersjøutviklingen.

I den systematiske del av arbeidet er artsbeskrivelsene gitt i nøkkel-form med vekt på de karakterer som kan bevares fossilt. På grunn av plassmangel er beskrivelsene korte, og tallrike ordforkortelser er an-

vendt. Av samme grunn finnes ingen synonymi-lister, hvilket er en mangel ved arbeidet. Foruten hver enkelt arts recente og fossile forekomst i Tsjekkoslovakia er også den recente og kvartære utbredelse i Europa forøvrig angitt. Den sist beskrevne art er *Dreissena polymorpha* (Pallas, 1771). Den forekommer recent og kvartært flere steder i Europa, bl. a. i Danmark og Syd-Sverige, men ikke i Norge. Ikke destomindre fant jeg i 1947 i en skuff i Paleontologisk Museum, Oslo, et lite skallfragment merket «Dreysensia, Opstad teglverk, Jæren PAØ (P. A. Øyen) 00-04». Det er sannsynligvis ovennevnte art det dreier seg om. Men det kunne dr. Ložek ikke vite, for det har ingen skrevet om.

Rolf W. Feyling-Hanssen.